

עמותון

עמותת חיל האויר

פסח תשע"ב

2012

חברי העמותה שלום רב,

ושוב אנו מעדכנים אתכם על פעילות העמותה.

בחיל האויר נערכו בימים אלו חילופי תפקידים בכירים:
תא"ל נמרוד שפר סיים תפקידו כראש מטה (רמ"ט) חיל האויר וימונה לר. אג"ת במטכ"ל בדרגת אלוף.
תא"ל חגי טופולנסקי סיים תפקידו כר. להק אויר ומונה לתפקיד רמ"ט ח"א.
תא"ל עמיקם גורקין מונה לר. להק אויר לאחר שסיים פיקוד על בסיס תל נוף.
נאחל להם הצלחה רבה.

בזמן כתיבת שורות אלו עדיין "האביב הערבי" לא הסתיים. בסוריה מרחץ דמים וגם עם הפלשתינאים
אין התקדמות להסדר שלום שאנו מייחלים לו. אנו בוטחים בצה"ל ובחיל האויר שיתנו את המענה הראוי
לכל האתגרים בזירה.

פרוס חג הפסח נאחל חג שמח למשפחת עמותת חיל האויר ולאנשי חיל האויר.

בברכה,

אל"מ (מיל.) יעקב (ג'קי) שפורן
מנכ"ל העמותה

ערב מורשת 2012

ערב המורשת הבא יוקדש למערך המודיעין האוירי.
הערב ייערך ביום חמישי, 12 ביולי 2012, בבסיס חיל האויר חצור.
במחצית יוני, יתפרסם עמותון מיוחד ובו זמניכם להירשם ולקבל "כרטיס הזמנה"
לערב המורשת.
אנא רשמו לעצמכם ביומני השנה.

דמי חבר

לתשומת לבם של משלמי דמי החבר השנתיים לשנת 2012 באמצעות הוראות קבע לכרטיסי אשראי.
כמדי שנה, יתבצע התשלום בחודש יוני הקרוב (הסכום ללא שינוי משנים קודמות). אם חלו שינויים
בפרטי כרטיסכם או פג תוקפם, אנא עדכנו בהקדם את מזכירת העמותה בטלפון: 09-9510250.

ערב מורשת מערך אבטחת המידע (בש"ח)

לרגל פרסום הספר "מביטחון שדה לאבטחת מידע - סיפורו של מערך הביטחון של
חיל האויר", יתקיים ערב מורשת מערך אבטחת המידע ב-24 במאי 2012 בערב
בבית חיל האויר בהרצליה, בהשתתפות ראש להק אויר ואנשי המערך בעבר ובהווה.
המעוניינים להשתתף במפגש מתבקשים לפנות לאורלי לניאדו
בטלפון: 03-6063278 או במייל: hadraha14@gmail.com והזמנות יישלחו אליהם בהתאם.

מועדון העסקים "כנפי זהב"

חברי מועדון העסקים של העמותה ממשיכים במפגשים. הפעם, ב-17.2.12 התרחנו בבסיס חיל האוויר פלמחים, להרצאתו המרתקת של אריה מליניאק בנושא "שבעה מפתחות למומחיות עסקית".

חברי העמותה שהינם אנשי עסקים, מנהלים, יזמים וממלאי תפקידים בכירים במגזר העסקי והציבורי, מוזמנים להצטרף למועדון. לפרטים נוספים, נא להתקשר למשרד העמותה.

מועדון הוותיקים

חברי מועדון הוותיקים של העמותה ממשיכים בפעילות.

ב-29.12.2012 נפגשו החברים בבית חיל האוויר כדי לשמוע את הרצאתו של אלוף (מיל.) איציק בן ישראל בנושא "היערכות מדינת ישראל במרחב הקיברנטי (סייבר)".

פרופ' בן ישראל היה בצוות חקר ביצועים בח"א ור. מפא"ת בצה"ל. כיום מכהן כיו"ר סוכנות החלל הישראלית ויו"ר המועצה הלאומית למחקר ופיתוח במשרד המדע.

מועדון חברי הצפון

ב-22.12.2012 ערכו חברי הצפון את המפגש השנתי, בבסיס חיל האוויר בחיפה.

נשיא העמותה אלוף (מיל.) הרצל בודינגר היה אורח הערב והירצה על "מורשת קרב - סיפור אישי".

תודה מיוחדת לטייסת מנהלה בבסיס חיל האוויר בחיפה (המכללה הטכנולוגית) על האירוח המצויין.

מועדון מכב"

ב-2.12.2012 סיירו חברי מועדון מכב" (מפקדי בסיסים / כנפות) במבנה תיאטרון הבימה המחודש כאורחיו של ראש עיריית ת"א רון חולדאי ורעייתו ובהמשך צפו בהצגה.

מכון פישר למחקר אסטרטגי אויר וחלל

מיסודה של עמותת חיל האויר

כנס החלל הבינלאומי השביעי ע"ש אלי"מ אילן רמון

כנס החלל השנתי התקיים ב-29, 30 בינואר וזכה להתעניינות רבה מאוד ולכיסוי תקשורתי נרחב. לכנס באו השנה תשע משלחות מחו"ל, מצפון אמריקה, אירופה ואסיה. גם השנה זכינו בהרצאה ובביקור של מפקד פיקוד החלל האמריקאי (הגנרל שלטון) שהגיע בראש משלחת נכבדה וניצל את הביקור לפגישות עם צמרת חיל האויר. הרצאות הפתיחה ניתנו על ידי ראש סוכנות החלל הצרפתית (CNES), פרופ' יניק ד'סקטה, ועל ידי ראש NASA, AMES, דר' פיט וורדן.

המשלחות והאורחים הרבים קיימו פגישות עבודה עם סוכנות החלל הישראלית, קהילת המדע ותעשיית החלל הישראלית. הושגו מספר הסכמים והבנות שאנו תקווה כי יבישילו לשיתופי פעולה פוריים לקידום תעשיית החלל הישראלית והחקר המדעי של החלל בישראל.

גם השנה השתתפו בכנס מאות תלמידים, הן כמאזינים והן כמציגי פרויקטים, על מנת ליצור השראה לבני הנוער שלנו לעסוק במדע וטכנולוגיה.

הועלו לרשת סרטי מורשת

לאחרונה הועלו לאתר הספרייה הדיגיטלית להיסטוריה ומורשת חיל האוויר 14 סרטי מורשת אשר הופקו בעבר לאירועים של עמותת חיל האויר.

בין הסרטים: העידן הצרפתי, עליונות אווירית, חימוש אווירי, 50 שנה לסיני, יחידה 669, כלי טייס בלתי מאוישים, מערך התעופה, מצדיעים לקורנס, עידן הפוגה והצוקית, ניווט אווירי, בית ספר לטיסה ועוד.

הנכם מוזמנים להירשם באתר המכון לקבלת עדכונים: www.fisherinstitute.org.il

ציפור האש

תערוכת ציורים "עת הדין להרקיע..."

תערוכת ציורי דיו, פרי מכחולה של אורה שרון, רעייתו של חברנו תא"ל (מיל.) מנחם שרון. התערוכה תוצג במהלך חודש אפריל באכסדרת בית חיל האויר בהרצליה. פתיחה חגיגית ב-1 באפריל 2012 בשעה 17:30. כולכם מוזמנים.

הצדעה אחרונה | פברואר-מרץ 2012

חברי עמותת חיל האויר שהלכו לעולמם

רס"ר (מיל.) אורי סגל
המערך הטכני
(ולא אורי סמל כפי שנכתב
בעמותון ראש השנה)

רס"ר (מיל.) משה ישי
מערך כיבוי אש

רס"ן (מיל.) יוסי רייצר
המערך הטכני

יפי צבנס ברוך

דף מורשת מס' 66 - חטיפת המכ"מ המצרי

עודד מרום

**לקראת ערב מורשת מערך המודיעין האווירי, שיערך בבסיס חצור בחודש יולי 2012
פורסם בדפי המורשת פרשיות בתחום המודיעין.**

לאחר מלחמת ששת הימים תוגברו הכוחות המצריים בציוד צבאי מתקדם מתוצרת ברית המועצות, כגון טנקים, מערכות מכ"מ ומערכות נשק אחרות. כוחות הנ"מ המצריים קיבלו תותחי נ"מ חדישים וטילי קרקע-אוויר מסוג SA-2. סוללות הנ"מ כללו גם מערכות מכ"מ, ובהן המכ"מ החדיש P-12 להתראה מוקדמת, שנחשב לחזית הטכנולוגיה הסובייטית.

במחצית אוקטובר 69 הותקפה תחנת מכ"מ בראס-ערב לאחר שגורמי מודיעין העריכו כי היא גורמת צרות למטוסינו באיזור, הפגיעות היו מדוייקות והתחנה הושמדה. אולם המכ"מ המצרי המשיך לכסות את האיזור. ב-22 בדצמבר 1969 בוצעה גיחת

צילום והסרטים הועברו ליחידת שט"ל (שירותים טכניים למודיעין) בת"א. בגלל השעה המאוחרת הוחלט לדחות את פיתוח הסרטים לבוקר המחרת. טייסי התקיפה טענו כי באיזור פועל מכ"מ סמוי, שני סמלים משט"ל הופקדו על פיענוח הסרטים. תוך כדי פיענוח התצ"א גילה סמל רמי שלו את המכ"מ המסתתר. "עברתי על רצפי הצילום ותמונת

אנטנת המכ"מ P-12

הכוחות שהתקבלה היתה די דלה ודי משעממת. פתאום תוך כדי מעבר ננעלתי על המכ"מ המשוכלל של ראס-ערב, עדיין לא קישרתי זאת לראס-ערב; אמרתי לעצמי: יש לך פה תחנת מכ"מ, סיפר רמי לימים. תוך כדי בחינת המשך והשוואת הצילומים מהגיזרה הגיעו אנשי שט"ל למסקנה כי זו תחנת המכ"מ המטרידה את מטוסינו, ונמצאת במרחק אווירי של 70 ק"מ מאבו-רודס, 6 ק"מ ממערב למכ"מ הדמה שהותקף על ידי מטוסינו. צפונית למכ"מ נראה מתחם מצרי ובו גודר מצרי עם מרגמות. כח הנ"מ הקרוב ביותר למכ"מ ישב מוסווה היטב במוצב מכ"מ הדמה. הכח מנה כ-50

חיילים מצרים מצויידים בתותחי נ"מ ומקלעים. התחנה נראתה כמו שני אוהלי בדואים באמצע המדבר. אנשי שט"ל וסמל רמי שלו הימרו לא מעט כשהחזיקו בדעה כי אין כל ספק שזו תחנת המכ"מ המבוקשת למרות ההסוואה הטובה של התחנה שהקשתה על פיענוח מושלם. החשש הגדול לנסות ולבצע זיהוי מדוייק של התחנה בגיחת צילום היה כי המצרים יזוּו את התחנה למקום אחר אם יתברר להם כי חיל-האוויר גילה את מיקומה. ידיעות אחרות דיברו על כך שמצרים מפעילים באיזור התעלה מכ"מ סובייטי חדיש מסוג P-12 שהיה למעשה מכ"מ נייד שהותקן על שתי קרונות ניידים.

סגן הלאור משט"ל הכין הגדלה של תצלומי התחנה והאיזור שבו היא מוצבת. עם הצילומים ניגש בצהרי אותו יום למשרדו של ראש מחלקת מודיעין אויר אלוף-משנה ישעיהו ברקת, שם ישב באותה עת גם ראש מחלקת אויר למבצעים אלוף משנה דוד עברי. "ברקת שיבח את הגילוי והורה להכין דף מטרה", סיפר סגן הלאור, "אמרתיו לו בשביל מה לתקוף, אפשר לקחת את התחנה, אין הגנת נ"מ". ביצוע המשימה הותנה ביכולת להעביר את המתקן הכבד מעבר למפרץ סואץ בביטחון ובמהירות.

המבצע שקיבל את השם "הרנגול 55", תוכנן על ידי דוד עברי. ב-24 בדצמבר הודיעה טייסת 114 (נחמיה דגן, מפקד גף יסעורים שהוקם ביולי 1969 בטייסת 114 פרלונים) למפקדת מפקד חיל-האוויר, לאחר בדיקות טכניות, כי היסעור מסוגל להרים את הקרונות אם ינתקו אחד מן השני ויופרדו מן האנטנה. במקרה הגרוע, נאמר, אפשר יהיה להביא את החלקים העיקריים שיביאו תועלת. משהוחלט בחיל האוויר כי ניתן להבריח את המכ"ם, העביר מפקד החיל, האלוף מוטי הוד, את הממצאים לגופי התכנון במטכ"ל ולרמטכ"ל חיים בר-לב. הללו לא דחו את רעיון המבצע על הסף, אולם רצו להשתכנע כי נמצאו כל הפתרונות הטכניים לביצועו. פרטים חשובים, כמו משקלם המדוייק של קרונות המכ"ם (שהוערך ב-7 טון סה"כ), לא היו ידועים עד לרגע הביצוע ממש. קצין חי"ר וצנחנים ראשי (קחצ"ר), תא"ל רפאל איתן, מונה לפקד על המבצע והטיל את הביצוע על מח"ט 35 (חטיבת הצנחנים הסדירה), אל"ם חיים נדל. בערב 25 בדצמבר נפגשו מפקדי הכוחות עם הרמטכ"ל, והציגו בפניו את התוכניות המפורטות.

אלא שהתעלומה עדיין לא נפתרה כיוון שאף אחד לא ידע מהו משקלה של תחנת המכ"ם. היו הערכות והשערות, אך לא מעבר לכך.

על הצנחנים היה להתארגן למבצע ולאמן את החיילים לדעת להפעיל את הציוד הטכני, כגון רתכות וכיוצא באלה, כדי לנתק את שני קרונות המכ"ם אחד מן השני וכדי לנתקם מן המשאית שעליה הורכבו. אף אחד לא ידע כיצד חוברו ומה הדרך לנתקם ועל כן היה צורך להעריך לכל אפשרות.

הביצוע הוטל על מפקד גדוד 50, סגן-אלוף אריה צימל (צידון). בשעה 11 בבוקר

נערכה פגישת תכנון משותפת במהלכה התגבשה תכנית פעולה. למחרת יום חמישי הוצגה התכנית הסופית בפני הרמטכ"ל חיים בר-לב. 66 לוחמים יונחתו ממסוקי סופרפרלון צפון מערבית לתחנת המכ"מ במרחק חמישה ק"מ. לאחר ההנחתה בשטח ינוע הכח רגלית לתחנה. נקבע כח רתק ועיקר הכח היה אמור להתפצל: שני כוחות ישתלטו על האוהל ועל הבונקר, כח עיקרי יטפל בגנרטורים ובקרונות המכ"מ, קרון המבצעים וקרון האנטנות. דגן ביצע טיסת אימון במהלכה הרים קרון מכ"מ דומה. הניסוי עבר בשלום. ביום שישי ה-26 בדצמבר 1969, הגריאו מסוקי הטייסת דרומה. תדריך אחרון נערך בבניין השק"ם של אבו-רודס בשעה 8 בערב. ב-21.15 המריאו שלושת מסוקי הסופרפרלון. במסוק המוביל היו פרי-עיוז-אתרוג-שלום, במסוק השני היו קרן-עינב-אשד-אונגר ובמסוק השלישי היו בן ארי-נו-סירי-יצחק. טייסי הפרלונים נתקלו בקשיים בנחיתה, לאחר מספר הליכות סביב מסוכנות הצליחו לבסוף לנחות.

(שש שנים אחרי המבצע גילה אברהם פרי, בעת שהוזמן להרצאתו של צימל בפני צוערי קורס קצינים, כיצד העמיסו הצנחנים על הפרלונים תחמושת רבה, מעבר למשקל שנקבע).

ניבור המבצע - היסעור

הכוחות ירדו מן המסוקים ופתחו בצעידה מהירה אל היעד. במכת האש נהרגו שני חיילים מצרים, ארבעה נשבו ואחרים החלו נמלטים מן המקום. הכוחות ניגשו לפרוק הקרונות. שתי המכוניות שעליהן הותקנו

מערכות המכ"מ חנו במחפורות באדמה. גובהה של האנטנה היה 21 מטרים. חצי השעה המתוכננת לסיום פירוק הקרונות התארכה וחלפה שעה תמימה. האנטנה סירבה להכנע והלוחמים נאלצו לטפס עליה ולהפילה בכח. בעוד הלוחמים עסוקים בפירוק המכ"מ תקפו מטוסי עיט יעדים במפרץ כדי להסיח את דעת המצרים מן הפעולה המתבצעת.

בשעה 02.43 אחר חצות דיווח צימל כי הקרונות פורקו והם מוכנים להטסה. היסעורים יצאו לדרך, ביסעור הראשון של הטייסת היו דגן, טרון ורחמני ובמסוק השני היו מטס, בן-פרץ ובני. 12 דקות אחר כך כבר ריחף היסעור הראשון מעל הקרון. נחמיה דגן היה מרוצה שלא עלה ענן אבק בעת הריחוף מה שהקל את רתימת המטען למסוק. הרגע הקריטי במבצע כולו הגיע: מה משקל המכ"מ, היסעור יתרומם או לא.

לאט אך בעקשנות ניתק היסעור את המטען מעל המשאית, 4.100 ק"ג דווח דגן, הקרון

הראשון באויר. מפקדי המבצע בחפ"ק מחאו כפיים למבצעים. לאחר המראה ומעבר לטיסה הודיע דגן על תקלה. מערכת הידראולית יצאה מכלל פעולה. על פי הספר דגן היה אמור להשליך את המטען ולנחות, פירוש השלכת המטען היתה השלכת הפעולה כולה. פרי נדהם, זיעה קרה ניגרה על פניהם של הקצינים הבכירים שרק לפני רגע ספקו כפיים בהתלהבות. דגן לא המתין להוראות, הוא נטל על עצמו את ההחלטה והמשיך עם המטען היקר הלאה, עם מערכת הידראולית אחת בלבד בנתיב טיסה ארוך יותר אך בטוח. וכך בגובה של 300 רגל מעל פני השטח התקדם, חצה את מפרץ סואץ ונחת על החוף בסיני. אנשי הכח נשמו לרווחה, הקרון השני התרומם ללא בעיות. זאב מטס דיווח על מטען במשקל שניים וחצי טון. אחת מדלתות הקרון נפתחה והוא החל להטלטל. לעבר המסוק נורו כמה כדורים מנשק קל אולם הוא לא נפגע. כח הצנחנים פוצץ את כל מה שנשאר בשטח והפרלונים המריאו לחילוץ - פרי, עידו, אשד ואברמן במוביל, במסוק השני בן-ארי, נוי, סידי ויצחק ובמסוק השלישי שפי, אתריג, רשף ושלוש. הפרלונים נחתו, הלוחמים והשבויים עלו אל המסוקים שהמריאו מזוחה. לפנות בוקר נחתו הפרלונים באבו-רודס.

מבצע "תרנגול 53" בא לסיומו המוצלח. למפקד הטייסת אברהם פרי הגיעו שני בקבוקי שמפניה עם מכתב ממפקד חיל-האויר. במכתב נאמר: שר הבטחון ביקשני להעביר לך ולפיקודיך את ברכתיו והערכתו על מבצע תרנגול 53, נא הבא דבריו לכל מי שנטל חלק במבצע. מצורפים בזה שני בקבוקי שמפניה שי למבצעים, מתנת שר הבטחון. למחרת בבוקר שררה דממה תקשורתית, המצרים ביקשו לקבור את הבושה, כלי התקשורת בישראל לא פירסמו את הפרשה בגלל הצנזורה. רק כשבוע לאחר גניבת המכ"מ, ב-3 בינואר 1970 יצא ה"דיילי אקספרס" הלונדוני עם הסיפור. המכ"מ הגיע לישראל ללא פגע ובמצב תקין, והועבר לאנשי המודיעין הטכני בחיל האויר. הצלחתה של הפעולה נחשבה כהישג מורלי, מבצעי וטכנולוגי מרשים ביותר לישראל, ומכה קשה ליוקרה המצרית. לכוחות צה"ל לא היו הרוגים או פצועים באורח קשה בפעולה, למרות מורכבותה הרבה ונוהל-הקרב הקצר. מערכת המכ"מ הסובייטית P-12, הראשונה מסוגה שהגיעה לידי המערב, הגיעה לישראל ללא פגע ונתחה על ידי מומחי חיל האויר. ניתוח זה סיפק לישראל מידע על הקונספציה הסובייטית במערכות מכ"מ, ואיפשר פיתוח אמצעי ל"א (לוחמה אלקטרונית) נגדן. מחמאות למערך המודיעין האווירי; לסמל משט"ל שפענח ומצא את האוצר ולקצין המודיעין הפיקח: "למה לתקוף ולהשמיד אם אפשר לקחת..."

מקורות: ספר טייסת 114, מבצעי פשיטה מוסקים במלחמת ההתשה, תואיר, עגן תולדות חי"א, 1986

צילומים וסימורי אירועים מן השירות במערך המודיעין יתקבלו בתודה בדוא"ל:

maromod@zahav.net.il

